

La reforma de l'organització territorial a Catalunya: cap a la definició d'un model orientador?¹

Xavier Forcadell i Esteller

Coordinador general de la Diputació de Barcelona, secretari municipal, i professor de Dret Administratiu (URV)

Molt bon dia a tothom. M'agradaria començar explicant que aquesta jornada té una certa vocació de descentralització. Quan d'acord amb el president de la SCG trucàvem al president del Consell Comarcal d'Osona, Il.lm. Sr. Joan Roca, per dir-li que teníem la voluntat de començar a fer aquest tipus de jornades fora de Barcelona ciutat i aquest any era una manera de començar a fer-ho ja descentralitzat a Osona, i que probablement l'any que ve potser ho fariem al Bages o a l'Anoia o a on convingués, em deia: *Et trobaràs tan ben acollit a Osona que no tindreu ganes de canviar-ho. I a partir d'ara ho fareu sempre aquí.* Serveixi, inicialment per tant, aquesta petita anècdota també per agrair al Consell Comarcal la seva acollida i la seva cordialitat.

Bé, en relació amb la matèria que avui ens ocupa jo crec que aquesta primera sessió té una orientació –almenys la vull enfocar així– central. És a dir, d'enfocar des d'una perspectiva jurídica, social, fins i tot –si volen– política, el tema, perquè després al llarg de la resta d'intervencions es vagi incidint més en qüestions molt més sectorials i molt més aprofundides. Per tant, si vostès volen, aquesta té una visió més general. Una visió més de model, d'intentar definir quin és el model local de Catalunya i quin paper hi tenen, en aquest model, els municipis petits.

1. Transcripció directa de la intervenció oral de la conferència.

I ja començo dient que la referència a municipis petits és una fal·làcia, perquè de municipis petits no n'hi ha. Els municipis són extraordinàriament grans, per regla general són molt grans en planta però amb poca base demogràfica molts d'ells. Per tant, hi ha una superposició entre allò que anomenem la planta, el territori i la població.

Aquesta conclusió m'ha portat sempre a pensar que no és possible enfocar un tema com el que avui ens ocupa si no tenim sempre d'entrada i present tres lògiques: la primera, analitzar un pretès model des de la perspectiva de la planta territorial; la segona, des de la perspectiva de la prestació dels serveis i de l'exercici de competències; i la tercera, conjugant els dos factors anteriors amb el sistema de finançament. Crec que sense analitzar alhora les tres qüestions no és possible fer un model complet. I crec també, amb tota la humilitat, que el fet que durant anys i panys, durant molts anys, no ens n'haguéssim sortit com a país a l'hora de definir un model, probablement s'explica també –no només, però probablement s'explica també– pel fet que aquestes tres perspectives no han estat analitzades, estudiades i executades alhora. Insisteixo: planta, règim jurídic local i finançament. En resum: quants, per a fer què i com es paga.

Des d'aquesta perspectiva tenim, val a dir-ho, una planta municipal complexa. Ara es deia: 948 municipis, dels quals més de 500 no arriben al miler d'habitants. M'ho permetran, jo que d'origen sóc de l'Ebre, d'Alcanar, per tant de l'altre extrem, el més perifèric, sempre un ha tingut aquesta sensació quan s'ha de presentar. *D'on ets? No, jo sóc d'un poble molt petit, allà baix a l'Ebre, 10.000 habitants.* Quan ho situem en l'entorn del mapa i de les xifres, Alcanar o tants d'altres –o Tona, com ara deia el diputat– veiem que és gran. D'aquests 948, 500 no arriben al miler d'habitants; però és que menys de 5.000 habitants en tenen 700. Ho dic perquè també quan analitzàvem la lògica d'altres normes jurídiques, la LRSAL que teníem no fa gaire temps, i ens plantejava allò dels de menys de 20.000 habitants, hi havia unitats territorials, com la província de Lleida, que excepte la pròpia capital totes les altres estaven per sota d'aquests 20.000. Però és que a la demarcació de Barcelona, que a un portaria a pensar que és la demarcació més metropolitana de totes, dels 311 municipis als quals prestem servei des de la Diputació, 94 no arriben a 1.000 habitants. I ara s'hi referia el diputat: quan fem plans de cooperació, buscar una fórmula, buscar un mètode de treball i d'estudi que permeti trobar un equilibri del territori, tenint en compte que hi ha des de la pròpia ciutat de Barcelona fins a Sant Jaume de Frontanyà, per tant del més gran al més petit, en termes poblacionals, trobar aquest encaix de forma equilibrada no és gens fàcil.

I això em porta al segon element, que és el *per a què?* I aquest per a què fer, crec que només s'inscriu des d'una lògica de l'asimetria, de la diferenciació, de mirar-nos el territori de forma diferent, perquè aquest és diferent entre si. Diferents realitats territorials necessiten també una resposta jurídica i prestacional diferent. Nosaltres estem acostumats, sovint, a aplicar el dret des d'una lògica en què no hi ha diferenciació, no hi ha règims especials. La llei alguna cosa

en preveu però no existeixen a la pràctica. La llei de contractes s'aplica igual a Sant Jaume de Frontanyà que a l'Hospitalet de Llobregat. Aquesta lògica no és la mateixa pel que fa allò que en diem la musculatura, la màquina interna, de funcionament. Per tant, aquest *per a què, és rellevant també*.

Si aquests són els municipis que tenim, si aquesta és la planta, i no han d' haver-hi processos de fusió perquè històricament s'ha demostrat que qualsevol anàlisi sobre aquests processos ha provocat una certa contestació territorial, social, i per tant aquest és un tema complicat; algú diu fins i tot un tema tabú (després veus més autoritzades que la meua n'aniran parlant), quin és el paper de l'administració supramunicipal? Serveixen per alguna cosa avui les diputacions, pensades fa 200 anys? Tenen sentit? Té sentit la lògica prestacional? I els Consells Comarcals? Necessitem dos nivells supramunicipals a Catalunya? Crec que només s'hi pot donar resposta si tornem a l'origen: la planta, el règim jurídic, però sobretot el finançament. És important qui rep aquest finançament. Per què la Diputació de Barcelona –i els ho dic jo, que ocupo des de fa anys la coordinació general de la institució, la més alta funció directiva–, per què és tant estimada la Diputació de Barcelona? Doncs ho és perquè té un ampli capital humà de companys i companyes que fan una gran feina al territori. Però tampoc ens enganyem, ho fa també perquè té uns pressupostos molt rellevants. Si aquests mateixos pressupostos, al llarg de tants d'anys, els tinguessin aquestes altres administracions, doncs és probable que altres administracions assolirien també aquells nivells de qualitat en la prestació dels serveis en el temps.

Històricament hem intentat plantejar aquest model, i jo no els he d'avorrir ara amb previsions normatives, però tenim tres, quatre, cinc articles que són els que ens marquen en aquest moment com hauríem de definir aquest nou marc, aquest nou model, des d'una perspectiva més jurídica. La nostra norma bàsica de referència és l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Sé que sona estrany si un llegeix els diaris d'aquests mesos i jo parlo de l'Estatut, quan l'ordre polític de les coses ens ha situat amb una altra pantalla, que es diu ara. Però com a juristes, com a tècnics, o com a electes... que estem a l'entorn d'aquesta perspectiva, la nostra norma institucional és l'Estatut. Hi ha tres o quatre preceptes de l'Estatut que determinen quin ha de ser el model i que alhora són grans oportunitats també per desplegar-ho. Sigui en el marc de l'Estatut o en el marc d'una altra norma competencial de futur d'igual abast. L'article 2, que ens parla de la interiorització, ens defineix què és la Generalitat. La Generalitat ja no és només el senyor Mas, el molt honorable President, ja no és només l'executiu... La Generalitat en termes de l'Estatut és tot. La Generalitat és el President, és el Parlament, són les institucions de l'autogovern... i hi ha un apartat tercer que ens diu: la Generalitat també és el món local. Per tant la Generalitat és el sistema institucional en el qual s'organitza Catalunya. Allò que en diem la interiorització. Per tant, des d'aquesta perspectiva, un pensament també que el món local no és quelcom aïllat, forma part d'un sistema polític: del sistema polític català.

Hi ha un altre conjunt de preceptes rellevants que ens diuen quins són els ens locals bàsics a Catalunya. En aquest sentit, s'estableix—article 83 de l'Estatut— que els ens locals bàsics són els municipis i les vegueries. Després hi ha un segon apartat que ens diu que, en tot cas, en l'àmbit supramunicipal també hi haurà les comarques, però les comarques no tenen la condició d'ens bàsics. Aquesta condició la tenen només els municipis i les vegueries. Això seria una llarga definició del perquè és així, perquè varen subsistir les comarques amb l'*iter* parlamentari en la tramitació de l'Estatut que no hi entrarem ara per raó de temps. Però després hi ha una vinculació que és: i què han de fer tot aquest conjunt d'ens? Perquè si hem dit que tenim aquesta planta, tenim aquesta planta de petits municipis però amb grans extensions territorials i han de prestar uns determinats serveis. I hem dit que fins i tot la normativa d'aplicació és bastant uniforme: la llei de contractes s'aplica igual, la llei d'urbanisme s'aplica igual a un sòl no urbanitzable a un municipi punter de la costa que a un municipi d'interior de la comarca del Berguedà. Des d'aquesta perspectiva, com ho hem de fer?

Doncs jo crec que l'Estatut també ens dona pautes. L'article 84 ho fa tot a una futura llei de governs locals. Futura llei de governs locals que es dotaria d'un ventall competencial de com s'hauran de prestar entre els diferents nivells, per tant, entre els municipis, les vegueries i, en tot cas, entre les comarques. I ens diu l'apartat tercer d'aquest article 84, que per repartir el conjunt competencial i de serveis entre el conjunt del món local, s'haurà de tenir en compte una sèrie de premisses bàsiques. El primer, un principi de diferenciació, d'atendre el territori de forma diferent, és el que nosaltres en diem l'asimetria. El segon, una qüestió vinculada a la suficiència financera, al finançament. No té sentit que constantment cada norma porti obligacions al món local si després no hi ha un acompanyament pressupostari per portar-ho a terme. El tercer, atenent també amb allò que li podríem dir subsidiarietat, cooperació interadministrativa i asimetria territorial. Nosaltres des de l'acció cooperadora de la Diputació ho hem intentat, en els darrers anys, en la mesura que, si a Osona hi ha un problema o una qüestió derivada de la prestació de serveis, que la prioritització —i el Consell Comarcal així ho fa— dels serveis que s'hagin de prestar i com hagi d'ajudar la Diputació, doncs que vagi amb aquest tipus de serveis, als més bàsics, de forma coordinada. Però és que potser al Baix Llobregat la realitat és una altra, que és la d'ajudar amb polítiques vinculades als infants, a les beques menjador o a les llars d'infants, diguem-ne, d'aspecte més social. Per tant, també, aquest principi prestacional de forma diferenciada.

Hi ha un precepte, per a mi també clau que és l'article 88. L'article 88 de l'Estatut determina, els el llegeixo literalment: *Principi de diferenciació. Les lleis que afecten al règim jurídic, orgànic, funcional, competencial i financer* —es pot resumir amb el que hem dit: planta, serveis i diners (finançament)— *han de tenir en compte, necessàriament, les característiques demogràfiques, geogràfiques, funcionals, organitzatives, de dimensió i de capacitat de gestió que tenen.* Per

tant, jo crec que, fins i tot en aquests moments o en aquests darrers anys –és veritat que ara políticament ens hem situat en un altre horitzó–, hem tingut instruments per legislar, en aquest sentit, i hem tingut instruments per anar apuntant, probablement, alguna solució al respecte.

Segurament acompanyat amb dos preceptes més, que són el 151 i el 160 de l'Estatut que determinen la competència exclusiva de la Generalitat –i això ho veurem ara també vinculat a l'LRSA– per legislar en matèria d'organització territorial i de règim jurídic local. I finalment, uns preceptes bàsics finals, del 217 al 221, que són els que marquen el finançament i el que determina que Catalunya pot legislar amb una llei de finances locals pròpia.

Per tant, per centrar-ho, tres aspectes –planta, règim jurídic, finançament– i un Estatut, per desplegar, però amb un ens que continuava sent aquell en el qual havia de gravitar aquesta acció de suport constant a la planta municipal (i preferentment a la planta municipal dels municipis més petits) que era la vegueria. Fixeu-vos que l'Estatut no cita en cap cas la diputació provincial i quan la cita només ho fa per dir que queda substituïda. L'article 91.3 diu: els consells de vegueria substitueixen les diputacions provincials. Per tant, tenim un Estatut que no parla de les diputacions –no entraré en la lògica província/vegueria, sinó en la seva forma d'organització jurídica– i quan ho fa és per dir que es substitueix.

Això resumeix mil anys d'història del catalanisme, que jo no tinc temps d'entrar ni sóc la persona doncs més idònia per fer-ho. Però això resumeix aquest precepte que els consells de vegueria substitueixen les diputacions. Substitueix una lògica política de l'organització secular de Catalunya: des del segle IX i des del segle X, amb les vegueries, amb els castells, amb tot el procés també medieval (el senyor feudal, qui era el veguer, el *vicarius*, el seu enviat al territori, etc.); amb una evolució fins als decrets de Nova Planta (l'abolició de l'organització pròpia de Catalunya); a partir després de la Constitució de 1812 –veig aquí que el professor Burgueño ens acompanya i és una de les persones que més ho ha treballat, i intensament, aquesta qüestió–, tot el procés d'instauració d'un model de recuperació de la vegueria (ja no només de substitució), diguem-ne d'un primer intent de divisió provincial, i finalment d'una cristallització d'aquestes províncies al 1833 –per cert, les províncies que tenim ara, doncs no han variat– i després, a partir ja de la Mancomunitat de Catalunya, de la Segona República, fins a gairebé després de tot el franquisme, el model de recuperació de les comarques.

Important també d'aquest procés per entendre, en la Segona República, la creació a partir de la ponència d'en Pau Vila d'aquest segon element: l'element comarcal; que és un element que continuem tenint ara. Quan ara jo deia al principi: necessitem dos nivells supramunicipals? Necessitem províncies-vegueries per una banda i comarques per una altra? Continuem necessitant aquest model? D'on ve aquest model? Doncs ve justament d'aquesta Segona República. Si vostès miren els debats i els treballs que varen guiar la Ponència de divisió

territorial, aquesta va ser una qüestió francament complexa, de discussió i de debat. I alguns diuen –i cito novament el professor Burgueño– que fins i tot es va resoldre amb una premissa des d'una lògica molt més simplista i no tant científica, que era amb acords entre alguns dels membres que formaven part d'aquesta ponència, i que darrera d'aquí encara subsistiria aquell debat entre Tarragona i Reus, i entre alguns dels membres que formaven part d'aquesta ponència, entre el senyor Rovira i Virgili i el senyor Iglésies.

Sigui com sigui anem avançant, fins a tot un model, a partir de la Constitució del 78, del 79 amb l'Estatut, d'una idea d'anar substituint les diputacions, que no ens anàvem sortint: de la primera llei 6/80 del Parlament de Catalunya de substitució de les diputacions i transferència a la Generalitat, que ràpidament és contestada pel Tribunal Constitucional l'any 81, amb una teoria que es deia de la garantia institucional de les diputacions. L'any 2010, sentenciant l'Estatut d'Autonomia del 2006, la resposta del Tribunal Constitucional fou: com ja vàrem dir l'any 81, no es poden substituir les províncies. Per tant, la Constitució entesa, no com un ésser viu, dinàmic i evolutiu, sinó com un ésser rígid que no permet desenvolupament.

Per tant, aquesta és la realitat a l'hora de dibuixar un mapa. I m'he deixat moltes coses i intents pel camí: l'informe d'experts per la revisió del model territorial de l'any 2000, el conegut Informe Roca, que tenia, al meu entendre, moltes potencialitats a desplegar i tenia moltes qüestions que després, amb els anys (“els consells comarcals hauran de ser consells d'alcaldes”) han tingut molta lògica i ha estat implantada als nostres dies. Però ai las!, va preveure una possible agrupació de municipis petits de menys de 250 habitants: no es va parlar més d'aquest informe. Per tant, també hi ha una lògica, hi ha una sensibilitat d'aquests municipis petits.

I tot això fins al desplegament –que és on som ara– i per tant, aquesta perspectiva d'un nou model, fins al desplegament d'aquestes previsions estatutàries. A partir de l'any 2005, amb l'aprovació del 30 de setembre de l'Estatut, quan l'Estatut és a les Corts Generals, com se li va modulant també determinats preceptes que semblen innocus, però després ens dificulten un cert desplegament. Veiem que, després de l'aprovació de l'Estatut del 2006 fins al 2010, hi havia quatre anys d'or per desplegar aquesta normativa. Hi varen haver intents de fer-ho, i no varen reeixir. Només varen reeixir dues normes l'any 2010: la llei 30, de creació de les vegueries, i la llei 31 del 2010, de la creació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Saben vostès que la Llei de creació de les vegueries, molt poc temps després de ser promulgada, mesos després de ser promulgada, es va veure clarament afectada. De fet, quan la llei estava a punt de ser votada finalment al Parlament de Catalunya, el Tribunal Constitucional ja havia anunciat el veredicte (si vostès recorden, el TC va anunciar el veredicte de la sentència però el text íntegre va tardar 15 dies) de com interpretava aquests articles i com interpretava la lògica del model territorial català.

Des d'aquesta perspectiva, què va dir el TC en relació amb l'Estatut i amb aquest conjunt d'articles que jo els he citat. Article 2, la interiorització, el món local també és la Generalitat: d'acord, no hi ha cap dificultat. Saben que la sentència constitucional va ser molt interpretativa. Per tant, es va preocupar de no declarar inconstitucionals molts articles, però va fer allò que es diu una interpretació conforme. La lògica vol dir que de facto acabaven sent inconstitucionals d'acord amb la voluntat de l'estatuent de desenvolupar-ho. Què va dir de l'article 2?: d'acord, el món local és la Generalitat, sempre i quan això no menystingui la regulació respecte del món local que tingui l'Estat. Què va dir de l'article 83 i de tot el conjunt de les vegueries?: la vegueria és constitucional, sempre i quan no sigui substitutiva de la diputació, sinó sigui un nivell més, als que vostès ja tenen. Però és que la voluntat de l'estatuent no era ficar-hi un nivell més, era substituir-ne un per un altre. Què ens va dir de tot l'entramat jurídic, del règim prestacional, de l'article 151 i 160?: efectivament, la Generalitat pot tenir competència exclusiva en matèria de règim local, sempre i quan respecti les bases de l'Estat. Per tant, una norma de l'Estat posterior podia acabar incidint, penetrant, respecte el model estatutari. Per tant, deixava l'Estatut en paper mullat.

Però amb una lògica encara molt més complexa, molt més perversa, fins i tot si vostès volen, que és que es desdibuixava la posició ordinamental d'un Estatut d'Autonomia. Què vol dir això? Històricament la construcció jurisprudencial del Tribunal havia sigut que l'Estatut d'Autonomia era una norma d'acompanyament, de bloc de constitucionalitat, amb la pròpia Constitució, per tant s'interpretava com un tot. El rang d'un Estatut és d'una Llei Orgànica. Doncs aquesta doctrina la manté fins l'any 2007, en què judicialitza, analitza, l'Estatut de València. Tres anys després canvia radicalment la seva interpretació i desdibuixa la posició a l'ordenament jurídic d'un Estatut. Ara, un Estatut d'Autonomia en matèria competencial pot ser qüestionat per una llei de l'Estat. I ho hem vist aquests darrers anys amb l'LRSA. Per tant, la definició que li dona en termes jurídics és: quan l'Estatut diu que a Catalunya la Generalitat té competència exclusiva en règim local ho diu d'una manera impròpia, perquè aquesta impropietat no pot afectar la legislació estatal. I aquest canvi, el TC l'ha mantingut en els anys subsegüents. L'ha mantingut amb la sentència 132/2012, i l'ha mantingut amb la sentència 103/2013 i 161/2013; per tant hi ha un canvi de perspectiva també en termes jurídics.

I davant d'aquesta realitat, quina era la resposta que nosaltres hi podíem donar? Doncs la resposta només podia ser definir un model propi, respectant aquests petits municipis i aquesta realitat propera i aquest model que ens volíem bastir, desplegant l'Estatut. I si jurídicament i constitucionalment aquest quedava tan afeblit que no el podíem desplegar, la resposta podia exigir l'establiment d'un règim singular a la normativa estatal. Règim singular com el tenen altres territoris: com el té el País Basc. Règim singular com fins i tot hi ha a les Illes. Règim singular com fins i tot hi ha a d'altres particularitats o realitats.

La resposta de l'Estat, enlloc d'entendre que probablement la solució era un règim singular per a Catalunya, fou l'LRSAL. Era el sentit oposat. Era: els de menys de 20.000 *coste estándar de los servicios*. Després *coste efectivo*, però els de menys de 20.000, fora. Per tant, ja no parlem d'aquests de menys de 500, sinó dels de menys de 20.000! Aquesta era la primera realitat, i ja no amb allò que ens deia Europa de la governança multinivell: si hi ha consells i diputacions i ajuntaments petits el que han de fer és col·laborar entre vostès. Entengui-se'n. D'això Europa en diu la governança multinivell. No, aquí en dèiem una altra cosa: *una administració, una competència*. Encara que estiguin vostès units, és igual: *una administració, una competència*.

I del finançament local? Tots els discursos d'investidura, tots els programes polítics: urgent, necessària, cal una llei de finançament local... L'Estat va dir: això ja ho discutirem la propera legislatura. Per tant, posposava un determinat model, el castigava, el modificava parcialment. Quina va ser la resposta? Crec que tardarem anys a adonar-nos de la importància de la resposta del món local. El món local va plantejar un conflicte en defensa de l'autonomia local. En termes processals, poder plantejar en aquell poc temps aquest conflicte, aquest recurs constitucional, és d'una feina ingent. Tots els plenis de Catalunya, gairebé el 99%, varen aprovar amb sessions extraordinàries plantejar aquest recurs. Es necessitaven milions de ciutadans de la resta de l'Estat i es va aconseguir. Poques normes han aconseguit una contestació tan evident. Tots –recordeu que a la Diputació vàrem fer moltes jornades al respecte– vàrem dir aquesta norma no s'aplicarà: no s'aplicarà perquè no té en compte la realitat dels municipis petits, no té en compte la realitat del municipalisme més bàsic. No s'aplicarà perquè qui l'ha fet no coneix la realitat del món local.

Fa pocs mesos encarregàvem a la Fundació Carles Pi i Sunyer, que tenen un instrument que es diu l'Observatori Local, que presentés unes enquestes als ajuntaments sobre el grau d'incompliment de l'LRSAL: la conclusió ha estat que gairebé ningú havia aplicat res; excepció feta d'alguns aspectes relatius al sector públic. I algunes qüestions del règim més vinculat als eventuals, a les retribucions..., però tampoc ens enganyem, els eventuals són als municipis de grans ciutats, són a les diputacions provincials. Els eventuals no són als municipis petits, que no n'hi ha. Per tant, la realitat és aquesta.

Darrerament, el Ministeri ha remès una carta al món local dient que, de moment, fins l'any que ve no s'aplicarà. No sabem en termes del Dret –després el professor Fuentes, segur que ens hi podrà donar llum– què significa una carta. Una llei o està en vigor o no està en vigor. Enviar una carta al món local dient que de moment això no s'aplica... Recordo que era una llei que havia de pressuposar un estalvi de 8.000 milions d'euros en tres anys. Fent aquesta translació de deixar els municipis petits –i ara ho simplifico molt, i en sóc conscient– amb allò que només faran clavegueram i cementiris. Fent això s'havia d'aconseguir un estalvi de 8.000 milions en tres anys, perquè era el missatge que havíem donat a Europa. La resposta ha estat que han enviat una carta, generalment als

interventors dels ajuntaments, com una forma també d'anar posant una certa por a l'aplicació del dret ordinari, per dir que això no s'aplicaria.

I mentrestant a Catalunya què? Perquè també sovint jo crec que només mirem que els altres, que els altres..., però nosaltres què? Nosaltres, des de l'any 2006, i estem al 2015, no hem estat capaços de fer una llei de governs locals. Han estat capaços altres territoris, ho ha fet Andalusia, ho ha fet València, ho ha fet l'Aragó... Nosaltres no hem estat capaços de fer una llei de governs locals. I sabeu per què? Perquè subsisteixen en el fons les mateixes preguntes que fa 200 anys o més que ens estem fent. Que són: quina planta volem, què han de fer els nivells locals que nosaltres tinguem, i qui els ha de finançar? Continuem anant a la lògica, quan legislem, de què volem mantenir la planta –aquesta que hem dit– de municipis grans amb poca base demogràfica; però aquests ajuntaments, alguns d'ells, tenen dificultats per pagar les nòmines a final de mes o per prestar els serveis més bàsics. Però en canvi, a nivell prestacional, tenim unes lleis que els obliguen a prestar uns serveis que, si no els presten –i ara per exemple penso en matèria ambiental, depuradores, etc.– poden acabar tenint greus dificultats els electes (vés quina culpa tenen), que s'hi han trobat (i en aquest territori en conec, i he ajudat a contribuir a resoldre alguna experiència al respecte).

Per tant, planta, règim jurídic i finançament. Cap a quin model? Jo crec que això és molt obert. Però requereix que responguem des d'aquesta triple perspectiva en quant a idea, de si estem davant d'un moment en què és necessari desplegar l'Estatut, estem davant d'un moment en què hem de passar pantalla i esperar a veure què passa o estem davant d'un moment en què s'ha d'aplicar l'LRSA, perquè una carta no és suficient per aturar una norma. Tenim per tant, tres escenaris: o ens quedem –alguns dirien– com estàvem, jo dic: pitjor de com estàvem; o ens quedem amb la perspectiva que hem d'aprofitar un encaix d'una possible –i li poso tots els condicionants del món– reforma constitucional i com es pot preveure un règim aquí en allò local; o hem de pensar un món local en el marc de la construcció d'un nou estat. Aquestes són les tres perspectives que tenim sobre la taula. Veieu que d'un a l'altre hi ha un extrem, la lògica és: davant de qualsevol d'aquests escenaris, hem fet un exercici intern de preguntar-nos com volem que sigui el futur del nostre govern local? Ens posaríem d'acord, els que estem aquí, si té sentit la subsistència dels consells comarcals? I m'és igual si té sentit en la perspectiva d'un model com l'actual, d'un model d'un estat nou o d'un model en el marc d'una reforma constitucional. Podem amb 8 o 9 vegueries substituir 42 consells comarcals? Ens podem plantejar aquesta lògica? Podem plantejar-nos la lògica que probablement les normes no han de donar a tots els municipis el mateix nivell competencial o de prestació de serveis? Té sentit que un municipi amb 33 habitants tingui competències en disciplina urbanística, quan sabem que no té un cost per prevenir aquest possible incompliment de la normativa urbanística en sòl no urbanitzable? I sobretot, i per a mi el més important, hem previst des d'aquesta lògica qui pagarà tots els serveis?

Mentre no ens fem aquestes preguntes, mentre no generem respostes i consens, crec que estarem amb la lògica de sempre: petits municipis amb dificultats per arribar a final de mes –permeteu-me que ho digui així–, competències que moltes vegades no sabem qui les presta (la senyora Maria o el senyor Josep té dificultats, quan rep la carta, per saber si això ve de la comarca, del municipi, de la Generalitat, de l'Estat o del qui sigui) i unes diputacions que portem 200 anys maldant per eliminar-les però que, ai las! continuen pagant la xarxa més bàsica de serveis i de prestacions... també perquè el finançament li garanteix un altre, que és l'Estat, en un percentatge elevadíssim.

Jo crec que si no comencem també, urgentment, a reflexionar sobre aquestes tres qüestions anirem, any rere any, continuant allargant l'històric debat. Un debat que sovint l'hem situat en capitalitats. Jo conec també un territori, que és el del Camp de Tarragona, on això és una lògica –el professor Oliveras alguna vegada ho ha dit fins i tot, i el cito– que fa riure. En el marc d'això, discutir si Tarragona o si Reus... Sovint ens perdem en aquest debat, quan el debat jo crec que és més profund, quina planta volem, quins serveis hem de prestar a la nostra ciutadania i sobretot qui els ha de pagar.

Mentrestant no ho fem crec que és urgent i necessari que les diputacions provincials actuals –si aquesta ha de ser la lògica– i els consells comarcals col·laborin d'una manera efectiva. Col·laborin d'una manera efectiva fins que no resolguem la qüestió. Però no és pacífica. Jo ara no els hi descobriré res, seré objectiu: dijous de la setmana passada la Diputació de Barcelona va aprovar el protocol general del Xarxa, que el que fa és crear aquest model en què vol col·laborar amb els consells comarcals. Algunes de les intervencions del plenari (i dic que és objectiu perquè està el ple penjat a la web, que es graven) varen discutir si la Diputació havia de col·laborar amb els consells comarcals d'una forma tan incisiva. Per tant, són debats que els hem de resoldre, perquè sinó, un cert populisme se'ls endurà per davant. Si vostès miren els programes polítics dels partits que ara sembla que són més emergents, no entren en algunes de les nostres qüestions tan romàntiques de capitalitats, de models, de comarques, sinó van més directe: supressió dels de menys de 5.000, supressió dels consells, supressió de les diputacions. O fem un debat, que ara és urgent, és necessari, que ha de ser seriós i responsable o que el debat no se'ns endugui el model que fa tants anys que intentem bastir directament pel davant per sempre més.

Moltes gràcies.